

Brief

Datum	18 september 2026
Betreft	Voorstel programma Ruimte voor de Rivier 2.0
Aan	College van Burgemeester en Wethouders
Contactpersoon	Marieke Hofstra Programmamanager

Geacht college,

De afgelopen anderhalf jaar heeft het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR 2.0) samen met regionale partijen gewerkt aan een voorstel voor de inrichting van het rivierengebied voor hoog- en laagwater en voor alle functies die de rivier heeft.

Voor hoogwater is onderzocht welke gebieden op lange termijn nodig kunnen zijn om de rivieren toekomstbestendig in te richten. Een consortium van partijen onderzocht hoeveel ruimte de rivier op lange termijn nodig heeft voor een toekomstbestendige inrichting voor waterveiligheid. Daarbij is ook gekeken naar natuur en ecologische waterkwaliteit, bodemligging, ruimtelijke kwaliteit en ruimtelijke ontwikkelingen. Dit heeft geleid tot een voorstel voor te reserveren gebieden. Met deze brief informeer ik u over dit voorstel. U kunt met deze brief, inclusief bijlagen, uw raad informeren.

Ik wil u vragen dit niet voor 23 september 2026 14.00 uur te doen. Op die manier zorgen we ervoor dat alle betrokken gemeenteraden tegelijkertijd worden geïnformeerd. Vanaf dat moment zal het programma het voorstel ook openbaar maken via haar website.

Tot nu toe heeft het programma RvdR 2.0 niet over de gebieden gecommuniceerd, omdat de onderzoeken nog niet stabiel en afgerond waren. Nu dat wel het geval is, communiceert het programma open en transparant over de onderzoeksuitkomsten en het voorstel voor het behouden, laten vervallen en aanpassen van bestaande reserveringen en voor globale locaties voor nieuwe reserveringen. Dit is in lijn met de wens van gemeenten. Deze brief en het bijgevoegde informatiepakket geven daar invulling aan. Ook in het verdere besluitvormingsproces nemen wij gemeenten zo goed mogelijk mee.

Wat betekent dit voorstel voor uw gemeente?

Binnen RvdR 2.0 is onderzocht op welke plekken de rivier op lange termijn mogelijk meer ruimte nodig heeft. Dit doen we niet voor het eerst. Ook het eerdere programma Ruimte voor de Rivier heeft reserveringen aangewezen en vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Deze bestaande ruimtelijke reserveringen zijn meegenomen in het onderzoek.

Het voorstel gaat over het behouden, laten vervallen of aanpassen van bestaande reserveringen en over globale locaties voor nieuwe reserveringen voor de lange termijn. Deze locaties zijn in beeld gekomen om het afwentelen op toekomstige generaties te voorkomen. Daarom is in beeld gebracht waar de rivier op termijn meer ruimte nodig heeft om water veilig te blijven afvoeren. Eén van deze locaties ligt (deels) in uw gemeente.

In een gereserveerd gebied kan het normale gebruik in principe voorlopig doorgaan. Mensen kunnen er blijven wonen en bestaande agrarische en bedrijfsmatige activiteiten kunnen worden voortgezet. Ook onderhoud en kleinere of tijdelijke ontwikkelingen blijven mogelijk.

In een gereserveerd gebied gelden wél beperkingen voor nieuwe grootschalige of kapitaalintensieve ontwikkelingen die rivierverruiming belemmeren, zoals een appartementencomplex, woonwijk of grote bedrijfsuitbreiding. Het voorstel betekent niet dat nu al riviermaatregelen worden uitgevoerd: er wordt nu geen grond aangekocht en er gaat niet direct een schop de grond in. Het gebied gaat dus niet op slot.

De ministerraad moet nog besluiten

Het gaat nu om een voorstel en geen besluit. De ministerraad weegt het voorstel van het programma en beslist naar verwachting in december 2026 over de globale locaties. Dit wordt opgenomen in het ontwerp Nationaal Waterprogramma 2028-2033. Dit ontwerp Nationaal Waterprogramma ligt volgens planning vanaf 22 december 2026 zes maanden ter inzage. Inwoners en organisaties kunnen daarop een zienswijze indienen.

Vanaf 2027 wordt in overleg met gemeenten, provincies en waterschappen de precieze begrenzing van nieuwe en aangepaste reserveringsgebieden bepaald en vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving en de Omgevingsregeling. Hierbij streeft het Rijk naar een inwerkingtreding in de eerste helft van 2029, of zoveel sneller als mogelijk. Voor bestaande reserveringen die behouden blijven, wijzigt de begrenzing niet.

Waarom RvdR 2.0?

Al eeuwenlang leven we in Nederland met water. Rivieren hebben het landschap gevormd waarin we wonen, werken en recreëren. De bedrijvigheid langs onze rivieren is sterk toegenomen. Waar rond 1900 de bebouwing beperkt was, zijn inmiddels op veel plekken woonwijken en bedrijventerreinen gebouwd in vroegere overstromingsvlakten.

Om dit allemaal mogelijk te maken, hebben we veel moeten sleutelen aan de rivieren. We legden dijken aan zodat we droge voeten hielden. We ontwierpen de rivier zo, dat hoogwater zo snel mogelijk werd afgevoerd. En kribben, stuwen en sluizen bevorderden de scheepvaart en zorgden ervoor dat we water slim konden verdelen en vasthouden. Ook wegen en bruggen hebben op diverse plekken geleid tot versmallingen in de rivier.

Daar hebben we van geprofiteerd. Tegelijk namen we ruimte af van de rivier en legden we haar vast in een krap keurslijf, waardoor zij zich minder natuurlijk kan gedragen. De ruimte voor de rivier is in het stroomgebied van Rijn en Maas in Nederland door menselijk ingrijpen sinds 1850 meer dan gehalveerd. Dit begint nu te wringen.

Problematiek rivierbodem

Water wordt zo snel afgevoerd dat de bodem op veel plekken steeds verder uitschuurt. Het sediment, zoals zand en grind, krijgt door de hoge stroomsnelheid weinig kans om naar de bodem te zakken. Hierdoor komt de rivier steeds dieper in het landschap te liggen. Dit noemen we bodemerosie. Vooral bij droogte en laagwater veroorzaakt dat problemen. Dat zagen we dit jaar en bijvoorbeeld ook in 2018. Door klimaatverandering krijgen we vaker te maken met droogte en laagwater. De gevolgen zijn nu al merkbaar voor onder anderen schippers, natuur, boeren, drinkwaterbedrijven, ondernemers en bewoners. Daarom heeft de ministerraad voor de zomer besloten maatregelen te treffen om de rivierbodem te stabiliseren.

Problematiek (ruimte voor) afvoer

Ook moeten we ons blijven beschermen tegen hoogwater. Klimaatverandering zorgt voor extremere situaties, ook in perioden waarin geen hoogwater wordt verwacht, zoals in Limburg in juli 2021. In het verleden hebben we onze rivieren meer ruimte gegeven en onze dijken bieden nu veiligheid. Richting 2100 moeten de rivieren mogelijk nog meer water kunnen afvoeren. Daar zijn ze nu niet op berekend. Daarom heeft het programma

RvdR2.0 onderzocht waar in de toekomst ruimte voor de rivier nodig is.

Waarom nu?

Het is nodig om meer ruimte voor de rivier te reserveren dan nu het geval is. Daarmee voorkomen we dat toekomstige rivierverruiming onmogelijk of onnodig duur wordt door nieuwe bebouwing of ander landgebruik. Dit doen we om niet af te wentelen naar toekomstige generaties zodat er keuzeopties in de toekomst open blijven. De onderzoeken geven aan waar meer ruimte nodig is. Door nu voldoende ruimte aan te wijzen en in het Nationaal Waterprogramma en vervolgens het Bkl op te nemen, bereiden we ons voor op de toekomst. Zo blijven we ook na 2050 wendbaar om grotere hoeveelheden water veilig af te voeren.

Hoe is het voorstel tot stand gekomen?

Een onafhankelijk consortium van ingenieursbureaus en kennisinstellingen heeft onderzocht waar bij hoge afvoeren de grootste knelpunten liggen en waar de rivier in de toekomst meer ruimte nodig heeft. Dat zijn bijvoorbeeld plaatsen waar de rivier smaller is of waar verdere dijkverhoging door stedelijke bebouwing moeilijk of onwenselijk is. Vervolgens is onderzocht waar binnendijkse ruimte moet worden gereserveerd voor mogelijke maatregelen die zulke knelpunten in de toekomst kunnen oplossen. Die ruimte ligt niet noodzakelijk op de plek van het knelpunt zelf.

De onderzoeken brengen ook onzekerheden in beeld. We weten nog niet welk klimaatscenario over vijftig jaar werkelijkheid is en welke effecten er zijn van maatregelen die Duitsland mogelijk nog neemt. Bij het bepalen van de benodigde binnendijkse ruimte is uitgegaan van zoveel mogelijk buitendijkse rivierverruiming, zodat zo min mogelijk binnendijkse ruimte nodig is. Als blijkt dat minder buitendijkse rivierverruiming gerealiseerd kan worden dan nu is meegerekend, kan op de lange termijn meer binnendijkse ruimte nodig zijn om hetzelfde doel te bereiken. Op basis van dit onderzoek is het programma tot een redeneerlijn gekomen voor het reserveren van binnendijkse ruimte. Dit heeft tot dit voorstel geleid waarover de ministerraad in december 2026 een besluit neemt.

Samenwerking met verschillende betrokken overheden

Binnen het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 werkt het Rijk samen met provincies, waterschappen en gemeenten en de Vereniging Nederlandse Riviergemeenten via de Deltaprogramma's Rijn en Maas. Het programma doet op basis van de onderzoeken een voorstel. De ministerraad neemt het uiteindelijke besluit.

In deze fase zitten medeoverheden en maatschappelijke organisaties aan tafel. Regionale partijen zijn betrokken via de bestaande netwerken en overlegstructuren van de Deltaprogramma's Rijn en Maas en de onderliggende riviertakoverleggen, waarin gemeenten zijn vertegenwoordigd. Eind 2025 organiseerde het programma voor ambtenaren van regionale overheden bijeenkomsten over de Waal-Merwedek, IJssel, Nederrijn-Lek, Bedijkte Maas en Maasvallei. In januari en februari 2026 volgde naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een gespreksronde met een aantal gemeenten.

Maatschappelijke organisaties zijn in deze fase op nationaal niveau betrokken in samenwerking met het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL). Het OFL organiseerde twee consultatiebijeenkomsten. Regionale maatschappelijke organisaties waren daarvoor via de Deltaprogramma's Rijn en Maas uitgenodigd.

Na de besluitvorming in 2026 werken we de inrichting en rolverdeling voor het vervolg van het programma uit.

Hieronder vindt u een overzichtskaart van het voorstel van het programma Ruimte voor de Rivier 2.0.

Met vriendelijke groet,

Programmamanager Ruimte voor de Rivier 2.0

- Een factsheet met publieksinformatie over de specifieke reservering in uw gebied.
- Een achtergrondinformatiepakket Ruimte voor de Rivier 2.0
- Overzichtskaart